

Posudek vedoucího bakalářské diplomové práce:

Ivana SOBOTKOVÁ, *Koexistence Církve československé (husitské) a Církve římskokatolické v obci Studnice u Náchoda*, FHS UK Praha 2018, stran 86 (včetně obrazových a textových příloh).

Předkládaná práce je zdařilou studií, zaměřenou na vztahy mezi ČSC a katolickou církví v rámci jedné východočeské obce. Její autorka tyto vztahy sleduje pro dobu především od vzniku sboru ČSC (1921) v obci až po současnost na základě některých písemných pramenů a výpovědí respondentů (přetištěny na s. 78-86). Tento lokálně historický a mikrosociologický rozbor uvozuje vhodně sestaveným výkladem, nastiňujícím teoretické koncepce, které se věnují proměně povahy náboženství v rámci procesu modernizace a jeho změněnému postavení ve společnosti. Se zvolenou pramennou základnou a použitou sekundární literaturou lze vyslovit souhlas, za velmi vhodné považují i rozvržení témat, které Ivana Sobotková sleduje jako určité symptomy či indikátory mezikonfesních vztahů ve Studnici. Práci považují za přínosnou jak z hlediska poznání (lokálních) církevních dějin 20. století, tak pro odborně fundované uchovávání historické paměti. Celkově viděno vůči ní nemám zásadnějších připomínek.

Vůči předložené práci lze vyslovit některé poznámky či klást některé otázky. Jestliže tak v následném testu činím, zdůrazňuji, že to nemíním jako výtky chyb, nýbrž jako podněty do diskuse při ústní části obhajoby a jako náměty pro případné autorčino další bádání o dané problematice (jsem si vědom toho, že z materiálů shromážděných v této práci není některé z mých otázek možno empiricky odpovědět).

V první části práce autorka věnuje pozornost některým teoriím, zaměřeným na změnu povahy a postavení náboženství, zejména křesťanství, v moderní společnosti a kultuře. Tyto teorie jsou v zásadě založeny makroanalyticky. Oproti tomu vlastní autorčin výzkum je zaměřen mikroanalyticky. Toto nutné - a zde rozhodně nekritizované - napětí mezi makro a mikroperspektivou (1.) může být konstitutivní pro kladení některých dalších otázek. To, co Ivana Sobotková zjišťuje od respondentů o okolnostech konverze k ČSC (s. 50-53) a co rozlišuje jako "obecné (politické)" a "osobní" důvody přestupů, by vlastně ukazovalo, že v rámci sledované mikrosociety nehrály nějaké modernizační procesy (sekularizace, privatizace víry apod.) nijakou podstatnou roli. Líbili-li se jedné respondentce z ČSC katolický svátek Božího Těla (s. 59), pak by nešlo ani mluvit o tom, že by na ČSC byla lákavou kupříkladu určitá "odkouzlenost" náboženství oproti jeho katolickým podobám. Nabízí se tak otázka poměru mezi, v užším slova smyslu, "náboženskými" důvody přestupu k ČSC na jedné a "nenáboženskými" (praktickými, politickými) důvody na straně druhé. Lze se kupříkladu ptát, zda, v podmínkách vzniku samostatného státu, nabyla lákavá třeba jen ona "nálepka": "Československá"? K určitým

interpretačním úvahám se tak jednak nabízí otázka, zda vlastně přestupové hnutí nebylo "náboženskou" artikulací "nenáboženského" postoje, jednak otázka poměru vývoje celé společnosti a vývoje mikrosociet.

Práce se vhodným způsobem věnuje sledování různých aspektů (2.) vztahů mezi ČSC a katolickou církví v rámci studované obce. V této souvislosti lze zformulovat některé dílčí otázky: Mezikonfesijní vztahy se po prvotním napětí katolíky. Otázkou, která by možná zasluhovala větší pozornost, pak ale je (a), zda v mezicírkevních vztazích nebyla patrné určité změny ve spojitosti s politickými proměnami roku 1948 a roku 1989? Lze si představit, že ve chvíli, kdy se křesťanství (byť zejména katolické) stalo ideologickým nepřítelem komunistického režimu, mohlo to vztahy mezi církvemi i na malé obci nějak nově konfigurovat. Právě tak nyní, kdy rasantně klesá podíl věřících ve společnosti jak na makro, tak na mikroúrovni, je na místě otázka, zda se významnějším, než vztah mezi členy ČSC a katolíky, nemůže stávat vztah mezi křesťany na jedné a nevěřícími či lidmi bez konfese na straně druhé? V souvislosti s vhodně zvoleným indikátorem konfesijní mezisňatečnosti (b) by se šlo dále podrobněji tázat jednak na poměr mezi četností sňatků mezi členy ČSC a katolíky a mezi členy ČSC a ČCE (uznávám, že je vzorek ale početně velmi malý), jednak na to, zda v případě početně méně zastoupené ČSC (oproti katolíkům) nedocházelo častěji ke snaze uzavírat z konfesijních důvodů sňatky mimo obec?

Pokud jde o (.) pozornost věnovanou roli žen v (křesťanském) náboženském životě (s. 11-12, 49-50 a 62), bylo by možné vyslovit následující otázky či poznámky: Říká-li se v závěru práce, že "příslušnost k církvi byla dána narozením a víru v rodině obvykle uchovávaly a předávaly ženy - matky a babičky" (s. 62), pak je to jen opakování obecné charakteristiky z teoretického úvodu (s. 12), nebo to potvrdily i výpovědi respondentů? Zajímavá je i otázka farářek ČSC (s. 50). Myslím, že pozornost zasluhuje to, že respondenti jen stručně odpovídají, že jim ženské farářství (nikterak) nevadilo či nevadí. K úvaze dávám otázku: Je tato stručnost odpovědí dána vskutku samozřejmostí, s níž byly farářky i ve venkovském prostředí přijímány, nebo nemohla by být určitým "optickým klamem", který by mohl vzniknout tím, že na ni nebyli respondenti podrobněji dotazováni? Konečně (c) bych bylo opatrnější při užívání termínu "svěcení" žen při jejich uvádění do kněžského či farářského úřadu (s. 11). Ty církve, které se rozhodly pro rovnost ženské i mužské kněžské, resp. farářské služby, většinou neuznávají svátost kněžského svěcení. Je proto lépe u nich mluvit o "ordinaci" kněží či o jejich "uvádění do úřadu" a pod., než o "svěcení žen".

Jak již řečeno výše, předkládanou práci považuji za zdařilou. Proto ji jednoznačně doporučuji k obhájení a navrhuji její

hodnocení jako *výborné* (zejména, bude-li při ústní části obhajoby zareagováno alespoň na některé z uvedených otázek a při připomínek).

Jan Horský

V Praze, 15. srpna 2018